

Jukka Tuomisto

Suomalais-neuvostoliittolaista aikuiskasvatussyhteistyötä

Suomi-Neuvostoliitto-Seuran kansansivistysjaosto järjesti yhteistyössä Tampereen yliopiston aikuis- ja nuorisokasvatuksen laitoksen kanssa Tampereella lokakuun 1. päivänä suomalais-neuvostoliittolaisen aikuiskasvatusseminaarin, johon osallistui noin 50 henkilöä. Neuvostoliittolaisia aikuiskasvattajia oli mukana 12 henkilöä eri puolilta Neuvostoliittoa. Parhaiten oli edustettuna Leningradin aikuiskasvatuksen tutkimusinstituutti, josta oli mukana viisi henkilöä. Seminaari pidettiin Tampereen yliopiston Pyynikin tiloissa.

Seminaarin avasi Valtion kansansivistyslautakunnan puheenjohtaja Ragnar Mannil. Kouluhallituksen pääjohtaja Erkki Aho esitteli alustuksessaan Suomen aikuiskasvatusjärjestelmää ja sen kehittämissuunnitelmia. Moskovan johtamistaidollisen instituutin psykologian ja sosiologian osaston johtaja, professori Albert Filippov esitteli mielenkiintoisella tavalla alustuksessaan työkollektiivissa tapahtuvan kasvatuksen psykologisia perusteita. Hän toteusi, että Neuvostoliitossa työpaikoilla tapahtuvalla kasvatus toiminnalla on keskeinen asema maan aikuiskasvatusjärjestelmässä. Ammatillisten taitojen ohella työpaikalla tapahtuvassa kasvatuksessa pyritään työntekijöiden luonteen ja ryhmätyötaitojen kehittämiseen. Työkollektiivin yhteydessä toimivilla lukuisilla yhteiskunnallisilla järjestöillä on keskeinen asema tässä kasvatuksessa.

Prof. Alanen totesi alustuksessaan Aikuiskasvatuksen psykologisista näkökohdista, että varsinainen aikuispsykologinen tutkimus on ollut Suomessa vähäistä. Kuitenkin monien eri tieteenalojen tutkimuksissa on sivuttu myös aikuiskasvatuksellisia kysymyksiä ja näin saatu sellaista tietoa, joka auttaa ratkaisemaan ja jäsentämään uudelleen aikuiskasvatuksenkin ongelmia. Aikuiskasvatuksellisesti mielenkiintoisena ja antoisana suuntauksena Alanen mainitsi mm. sen, että psykologit ovat viime vuosina lisääntyvässä määrin kiinnostuneet kehityspsykologiassa myös aikuisuuden ja vanhuuden vaiheista ja niissä ilmenevistä lainmuokaisuuksista. Tällainen elämäntapa- ja kehityksen tarkastelu antaa hyvän lähtökohdan aikuisten kehitystehtävien analyysille. Lisäksi Alanen totesi, että oppimisstrategian tutkiminen on jossain

määrin ulottunut myös aikuisoppijain problematiikkaan ja aikuisten luovuuden kehittymistä on tutkittu sekä työelämän että ongelmanratkaisun didaktiikan näkökulmasta. Myös ammattiura- ja kvalifikaatiotutkimus on osittain aikuiskasvatuksellisesti suuntautunut. Elämäntapatutkimus, johon virikkeet on saatu Neuvostoliitosta, on hyvä esimerkki uusista metodisista suuntauksista.

Vaikka varsinainen aikuispsykologinen tutkimus tällä hetkellä puuttuu maastamme lähes täysin, niin on syytä odottaa, että tällainen tutkimus tulee seuraavan kymmenen vuoden aikana voimistumaan, sillä psykologisen tutkimuksen yleinen suotuisa kehitys tarjoaa sille hyvän perustan, arveli Alanen.

Leningradin aikuiskasvatuksen tutkimusinstituutin varajohtaja professori Juvenali Kuljutkin käsitteli alustuksessaan aikuisten opetuksen psykologisia ongelmia mm. aikuisuuden eri vaiheita ja niiden aikuiskasvatukselle asettamia tehtäviä. Hän totesi mm. että yleensä aikuisilla on huono käsitys omista oppimis- ja mahdollisuuksistaan, vaikka psykologisissa tutkimuksissa on todettu, ettei aikuisten kehitys ja oppimiskyvyssä tapahdu mitään jyrkkiä laskuja. Hänen mielestään aikuiskasvattajien tehtävänä on palauttaa ihmisille usko heidän oppimismahdollisuuksiinsa. Vaikka aikuiskasvatuksessa yleensä korostetaan aikuisten elämäntapa- ja kokemuksen huomioonottamista opetuksen lähtökohdista, niin on huomattava, että tällä kokemuksella on kahtalainen vaikutus, se voi olla oppimisen kannalta joko myönteistä tai kielteistä. Näitä vaikutuksia pitäisi analysoida tarkemmin, jottei sorruttaisi ylimalkaisesti stereotyyppioihin.

Aikuiskasvatuksen tehokkuuden arvioinnissa tyydytään yleensä tarkistamaan, miten hyvin opetetut tiedot ja taidot on opittu. Tämä on kyllä tärkeä, mutta ei riittävä kriteeri opetuksen tehokkuutta arvioitaessa, totesi professori Kuljutkin. On selvitetävä myös sellaista opetuksen tehokkuutta kuin uuden toimintatavan omaksumista. Tällaista tehokkuutta on jo huomattavasti vaikeampi mitata. Vielä vaikeampaa on selvittää ihmisen luovien kykyjen kehittämistä. Kuitenkin aikuiskasvatuksen tehokkuutta pitäisi arvioida viime kädessä sen

mukaan, miten se antaa ihmiselle valmiuksia ja kykyjä muovata itsenäisesti uusia toimintamuotoja, sanoi Kuljutkin.

Alusten jälkeen käytiin varsin vilkas keskustelu. Tampereen lisäksi neuvostoliittolaiset

tutustuivat vierailunsa aikana mm. Porin työväenopistoon, Turun avoimen korkeakoulun toimintaan sekä Kauniaisissa olevaan Työväen Akatemiaan.